

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

ในโลกที่มีความรู้และเทคโนโลยีเกิดขึ้นมากและเป็นไปอย่างรวดเร็ว มนุษย์ไม่สามารถจดจำได้ทุกอย่าง อีกทั้งความรู้ไม่ได้อยู่นิ่งหรือเกิดขึ้นอย่างซ้ำพอนที่เรียนรู้อ่าน ผู้รู้คนใดคนหนึ่งอีกต่อไป มนุษย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้สามารถเติบโตและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต และต้องเริ่มตั้งแต่แรกเกิด โดยการปลูกฝังให้เด็กมีเจตคติที่ดีต่อการรับรู้เรียนรู้ และมีความสามารถในการแสวงหาความรู้ กลั่นกรองข้อมูล เลือกใช้และนำมาใช้ใน สถานการณ์ที่ตนต้องการได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้มนุษย์ยังจำเป็นต้องมีความสามารถในการเรียนรู้จากผู้อื่นและมีลักษณะที่ทำให้ผู้อื่นยินดีที่จะแบ่งปันความรู้ ประสบการณ์ ตลอดจนจนหยิบยื่นโอกาสในการเรียนรู้ให้ คุณสมบัติที่เอื้อต่อการเจริญงอกงามตลอดชีวิต ดังกล่าวจำเป็นต้องปลูกฝังตั้งแต่ปฐมวัยและต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, ความนำ)

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญกับวิกฤตการณ์ต่าง ๆ รอบด้าน อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างรวดเร็ว เพื่อให้ทันกระแสของโลกยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งเป็นความล้มเหลวของการพัฒนาและความไม่พร้อมของปัจจัยต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องคุณภาพของ “คน” อันเป็นทรัพยากรสำคัญที่สุดของสังคม (วัฒนาพร ระวังทุกข์, 2545, หน้า 1) ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพของคนต้องเริ่มต้นตั้งแต่การเข้าสู่กระบวนการเรียนรู้ ดังที่ นภเนตร ธรรมบวร (2549, หน้า 1) อธิบายไว้ว่ากระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งให้ผู้เรียนเป็นคนคิดเป็น วิเคราะห์เป็น และสร้างองค์ความรู้ได้ ซึ่งจะส่งผลให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่อง และเต็มตามศักยภาพแห่งตน ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ มาตรา 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2545 (2545, หน้า 3) ที่กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย อารมณ์

จิตใจ สังคม และสติปัญญา มีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม ในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขและสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) ว่าด้วยเรื่องการพัฒนาคนให้มีคุณธรรมนำความรู้ เกิดภูมิคุ้มกันโดยพัฒนาจิตใจควบคู่กับการพัฒนาการเรียนรู้ของคนทุกกลุ่มทุกวัย ตลอดชีวิต

ในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งส่งเสริมให้นักเรียน มีคุณธรรม รักความเป็นไทย ให้มีทักษะการคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงาน และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ นำมาสู่การปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอีกครั้ง และจากข้อค้นพบปัญหา อุปสรรค ตลอดจนผลการศึกษาวิจัยและติดตามผลการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่ผ่านมาอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550-2554) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาคนในสังคมไทย และจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ กล่าวถึงเหตุผลการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่ 2 (พ.ศ. 2552-2561) เพื่อพัฒนาเยาวชนสู่ศตวรรษที่ 21 ว่าการทบทวนหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่นำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในปัจจุบันซึ่งได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ของหลักสูตร สมรรถนะสำคัญ ของนักเรียน และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นภาพรวมในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน ให้มีความชัดเจนมากขึ้น มีหลักการ จุดหมายและมาตรฐานการเรียนรู้เป็นเป้าหมาย สำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชน ให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติและคุณธรรมบนพื้นฐานของ ความเป็นไทยควบคู่กับความเป็นสากล มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ มีคุณธรรมนำความรู้ มีความสามารถในการสื่อสาร การคิด การแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี และมีทักษะชีวิต ทั้งหมดนี้เป็นแนวความคิดที่สอดคล้องกันของสภาพ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2549, หน้า 2-3) เอกรินทร์ สีมหาศาล (2551, หน้า 1-6) กระทรวงศึกษาธิการ (2553, หน้า 31) และวิไล ตั้งสมความคิด (2554, หน้า 2)

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพนั้น นอกจากการมี มาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพแล้ว ครูผู้สอนจะต้องมีความรู้ในสาระวิชา มีความรู้ในด้านนวัตกรรม มีเทคนิคการสอน มีทักษะการสอน สามารถออกแบบจัด กิจกรรมการเรียนรู้ให้แก่ นักเรียนในรูปแบบต่าง ๆ ที่หลากหลายสอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

ของหลักสูตร และความสนใจของนักเรียน สังคมไทยเป็นเมืองพุทธศาสนาแต่โบราณกาล คนในสังคมอยู่อย่างร่มเย็นเป็นสุข เสน่ห์ของคนไทยคือความโอบอ้อมอารี ความมีน้ำใจ ยิ้มแย้มแจ่มใส ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน แต่ความเปลี่ยนแปลงไปของโลกในปัจจุบัน ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้ผู้คนในสังคมเบียดเบียนความสนใจไปสู่ความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุ ผู้คนต้องดิ้นรนทำมาหากิน ต่างปรับตัวเข้ากับยุคของสังคมข่าวสาร ยุคของสังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้คนในสังคมจะต้องรับรู้ข่าวสารที่หลั่งไหลเข้ามาจากทั่วทุกทิศ ผ่านสื่อที่ทันสมัย ในขณะที่ผู้ปกครองก็ไม่มีเวลาดูแล ให้คำแนะนำบุตรหลาน ที่เป็นเยาวชนอนาคตของครอบครัว และประเทศชาติ เด็ก ๆ เยาวชนเหล่านี้ต้องรู้จักเรียนรู้และวิเคราะห์ข่าวสารให้สามารถเข้าใจ สามารถคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล มีวิธีคิดที่แยกคายนามาใช้ให้เกิดประโยชน์ได้ ไม่เช่นนั้นแล้วจะกลายเป็นทาสของวัฒนธรรมและเทคโนโลยี การออกแบบการจัดการกระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนจึงมีความจำเป็นและสำคัญยิ่ง การสอนโดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการเป็นวิธีการเรียนรู้ที่มีลักษณะ บูรณาการของหลักจิตวิทยาการเรียนรู้ หลักการแนะแนวและหลักการสอนอย่างผสมกลมกลืนได้สัดส่วนสมดุลกัน มุ่งเน้นให้ครูเป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ ครูและ ศิษย์มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จัดปัจจัยภายนอกที่เหนียวแน่นส่งเสริม จูงใจและ ปลุกเร้าให้เกิดความเชื่อในตัวครูผู้สอน สาระที่เรียนและวิธีการเรียนว่าจะเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ตัวนักเรียน เน้นการคิดวิเคราะห์อย่างแยกแยะ ใช้วิธีการแห่งปัญญา ในการศึกษาเล่าเรียน การคิดเป็น ปฏิบัติเป็นและแก้ปัญหาเป็นในสาระความรู้ที่ได้รับการอบรมสั่งสอน อีกทั้งรู้จักคิดที่จะดำรงชีวิตให้ตั้งอยู่ในทิศทางที่เหมาะสม ส่งผลต่อความสุขสงบของชีวิต และถ้าทุกคนในสังคมยึดถือแนวคิดแบบโยนิโสมนสิการก็ย่อมส่งผลต่อความสงบสุข ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคมตลอดไป สุমন อมรวีวัฒน์ (2530, หน้า 78-79)

การเรียนแบบร่วมมือ เป็นวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นการจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ร่วมกันเป็นกลุ่มเล็ก ๆ แต่ละกลุ่มประกอบด้วยสมาชิกที่มีความรู้ความสามารถแตกต่างกัน แต่ละคนมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการเรียนรู้โดยการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเป็นการแบ่งปันทรัพยากรการเรียนรู้ รวมทั้งเป็นกำลังใจแก่กันและกัน คนที่เรียนเก่งจะช่วยเหลือคนที่อ่อนกว่า เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนในด้านแก้ปัญหา การกำหนดเป้าหมายในการเรียนรู้ การคิดแบบหลากหลาย การปฏิบัติภารกิจที่ซับซ้อน การเน้นคุณธรรม จริยธรรม ทักษะสังคม การสร้างนิสัยความร่วมมือภายในกลุ่มเกิดความรับผิดชอบ วิมลรัตน์ สุนทรโรจน์ (2549, หน้า 51) การจัดการ

เรียนรู้แบบร่วมมือเป็นการพัฒนาผู้เรียนที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ รวมทั้งเป็นการส่งเสริมทักษะทางสังคม ช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียน ส่งเสริมทักษะการทำงานร่วมกัน เป็นการเตรียมตัวนักเรียนให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขจันทร์ ตันติพงศาณรุักษ์ (2543, หน้า 37-38) ซึ่งมีผลการวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับการเรียนแบบร่วมมือเพื่อพัฒนาการอ่านไปทดลองใช้ พบว่านักเรียนที่เรียนด้วยการเรียนแบบร่วมมือมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านการอ่านจับใจความหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ปวีณา พิสิทธ์ (2546, หน้า 57) จินดา ผาบุตร (2549, หน้า 104)

องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะทำให้ให้นักเรียนดำเนินชีวิตไปตามจุดหมายปลายทางที่ถูกต้อง คือการเป็นผู้มีทักษะการแก้ปัญหา ในชีวิตมนุษย์บุคคลดำเนินชีวิตอยู่ได้อย่างเป็นสุขมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความสามารถของตนในการแก้ปัญหา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยสติปัญญาและการคิด การแก้ปัญหา และการคิดมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด เราจะไม่สามารถแก้ปัญหาได้โดยปราศจากการคิด การคิดแก้ปัญหาเป็นทักษะการคิดขั้นสูงที่ต้องอาศัยทักษะการคิดขั้นพื้นฐานหนึ่งทักษะหรือมากกว่า เช่น การสังเกต การเปรียบเทียบ การจำแนกแยกแยะ การขยายความ การตีความ การจัดกลุ่ม/หมวดหมู่ การสรุป เป็นต้น ผู้ที่จะแก้ปัญหาได้ดีนั้น ต้องระบุปัญหาได้ชัดเจนรวมทั้งรูปแบบของพฤติกรรมที่ซับซ้อนต่าง ๆ นักจิตวิทยาและนักการศึกษาหลายท่าน หลายกลุ่ม ได้ศึกษาค้นคว้าเรื่องความคิดของมนุษย์ เพื่อนำไปพัฒนาให้เหมาะสมสอดคล้องกับระดับพัฒนาการ การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหานั้น ตามทฤษฎีพัฒนาการทางปัญญา (Theory of Cognitive Development) ของ Jean Piaget กล่าวว่า ทักษะการแก้ปัญหา จะเริ่มพัฒนาการมาตั้งแต่ขั้นที่ 3 คือ Concrete Operations Stage เด็กที่มีอายุ 7-11 ปี มีความสามารถที่จะอ้างอิงด้วยเหตุผลไม่ขึ้นกับการรับรู้ด้วยรูปร่างเท่านั้น สามารถแบ่งกลุ่มด้วยเกณฑ์หลาย ๆ อย่าง และคิดย้อนกลับได้ สามารถแก้ปัญหาที่มีการดำเนินการที่ยุ่ยากได้แต่ยังเป็นปัญหาที่เป็นรูปธรรมอยู่ ต่อมาถึงระดับการพัฒนาการขั้นที่ 4 คือขั้น Formal Operational Stage เด็กที่มีอายุ 12 ปีขึ้นไป จะมีความสามารถในการหาเหตุผลดีขึ้นและสามารถคิดแก้ปัญหาที่ซับซ้อนได้ คิดเหนือไปกว่าปัจจุบัน สนใจที่จะสร้างทฤษฎีเกี่ยวกับทุกสิ่งทุกอย่างและมีความพอใจที่จะคิดพิจารณาเกี่ยวกับสิ่งที่ไม่ตัวตนหรือสิ่งที่เป็นนามธรรมชนิดสลับซับซ้อนได้ สุรางค์ ไคว์ตระกูล (2552, หน้า 57) เนื่องจากนักเรียนในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีอายุอยู่ในช่วงตามทฤษฎี

พัฒนาการทางสติปัญญาของ Jean Piaget นักเรียนในระดับนี้เริ่มมีทักษะการแก้ปัญหาได้แล้ว ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเชื่อว่าเด็กในระดับนี้ น่าที่จะรับหรือเรียนรู้ในการฝึกเพื่อพัฒนาทางด้านทักษะการแก้ปัญหาได้ และถ้าพวกเขา มีทักษะการแก้ปัญหาแล้ว จะเป็นประโยชน์ในการศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป การที่จะฝึกให้นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหานั้น กิจกรรมการเรียนการสอนและบทบาทของครูผู้สอน นับว่าสำคัญต่อการที่จะช่วยให้นักเรียนมีทักษะการแก้ปัญหา ครูผู้สอนสามารถช่วยให้นักเรียนเป็นนักแก้ปัญหาได้ โดยการเลือกปัญหาที่เหมาะสมให้นักเรียนทำ แล้วประเมินความเข้าใจและการใช้ยุทธวิธีต่าง ๆ ของนักเรียน

จากรายงานของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน) ถึงผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติด้านพื้นฐาน (คะแนน O-NET) สาระการเรียนรู้การอาชีพในช่วงชั้นที่ 4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6) 4 ปีซ้อนหลัง คือตั้งแต่ ปีการศึกษา 2552 ถึง ปีการศึกษา 2557 ผลระดับชาติเป็น 32.98, 43.69, 48.72 และ 45.76 ตามลำดับ (สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน), 2556, ไม่ปรากฏเลขหน้า) เมื่อเปรียบเทียบกับรายงานผลการทดสอบระดับชาติด้านพื้นฐาน (O-NET) 4 ปีซ้อนหลัง ของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 53 สกลนคร (2556, ไม่ปรากฏเลขหน้า) คือตั้งแต่ ปีการศึกษา 2555 ถึงปีการศึกษา 2557 ผลการทดสอบสาระการอาชีพเป็น 29.70, 36.38, 42.72 และ 36.21 ตามลำดับ ซึ่งคะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียนต่ำกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ อีกทั้งผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานรอบที่สองของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ ในมาตรฐานที่ 5 ผู้เรียนมีความรู้และทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร อยู่ในระดับพอใช้ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน), 2555, ไม่ปรากฏเลขหน้า)

จากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสาเหตุของปัญหาการจัดการเรียนการสอนจากครูในกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 53 สกลนคร พบว่า ครูผู้สอน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ไม่หลากหลาย กิจกรรมการเรียนรู้ ไม่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญอย่างจริงจัง นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ค่อนข้างน้อย ครูใช้สื่อการสอนไม่หลากหลาย ครูส่วนใหญ่สอนโดยอธิบายขั้นตอนการทำโจทย์ และให้นักเรียนทำตามโจทย์ ส่งผลให้นักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสังเคราะห์ และคิดแก้ปัญหาให้กับนักเรียน ขาดการเสริมแรงเมื่อนักเรียนตอบคำถามหรือทำแบบฝึกหัดได้ถูกต้อง ขาดการสอนซ่อมแก่นักเรียนที่อ่อน และ

สอนเสริมนักเรียนที่เก่ง นักเรียนขาดความรับผิดชอบในหน้าที่ของตนเอง นักเรียนที่เป็นกลุ่มเก่งไม่ให้ความช่วยเหลือเพื่อนกลุ่มอ่อน การช่วยเหลือมักจะเป็นการให้ลอกการบ้าน ไม่ได้ช่วยอธิบายวิธีทำให้เข้าใจ กระบวนการทำงานกลุ่มสมาชิกภายในกลุ่มบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือ ผลักภาระให้สมาชิกคนใดคนหนึ่งรับผิดชอบ ขาดความใฝ่รู้ใฝ่เรียน ขาดความกระตือรือร้นในการเรียน ขาดเป้าหมายของชีวิต ไม่เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ ไม่รักการอ่าน นอกจากนี้ยังพบสาเหตุอื่น เช่น สภาพเศรษฐกิจและสังคมของชุมชน ค่านิยมของคนในชุมชน กิจกรรมนอกหลักสูตร ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้นักเรียนขาดความร่วมมือในการทำงานกลุ่ม ขาดทักษะการคิดแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ

จากสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีดังกล่าวข้างต้น ในฐานะที่ผู้วิจัยปฏิบัติหน้าที่สอนในรายวิชาการบัญชีเบื้องต้นและ เป็นคณะกรรมการกลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ดี น่าสนใจ เหมาะสมกับวัย และระดับชั้นของผู้เรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น มีความมั่นใจในตนเอง สามารถใช้ศักยภาพ และความสามารถตนเองมาใช้ในการแสวงหาองค์ความรู้จากแหล่งเรียนรู้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อน มีความรับผิดชอบในงานของตนและของกลุ่ม รวมทั้งเป็นนักประชาธิปไตยในการรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ โดยใช้เทคนิคคิดเดี่ยว คิดคู่ ร่วมกันคิด (Think Pair Share) และเทคนิคการทำเป็นกลุ่ม ทำเป็นคู่ และทำคนเดียว (Team Pair Solo) เป็นการสอนอีกกิจกรรมหนึ่งที่เน้นบทบาทของนักเรียนเป็นศูนย์กลางซึ่งผลที่เกิดกับนักเรียน จะทำให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิดการสื่อสาร ฝึกการเป็นผู้ฟังที่ดี กล้าแสดงความคิดเห็นมากขึ้นกว่าเดิม มีความคิดที่แตกฉาน และได้ฟังความคิดเห็นที่ต่างออกไปมากขึ้น สมบัติกาญจนารักษ์พงศ์ (2545, หน้า 22) สอดคล้องกับผลการ วิจัยของจอห์นสันและจอห์นสัน Johnson and Johnson (1987, pp. 12-13) ได้ศึกษาสาเหตุที่ทำให้การสอนโดยใช้เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือใช้ได้ผลดีไว้ดังนี้ เด็กเก่งที่เข้าใจคำสอนของครูได้ดีจะเปลี่ยนคำสอนของครูเป็นภาษาพูดของเด็กอธิบายให้เพื่อนฟังได้ และทำให้เพื่อนเข้าใจดีขึ้น เด็กที่ทำหน้าที่อธิบายบทเรียนให้เพื่อนฟังจะเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น ครูทุกคนทราบข้อนี้ดีคือ ยิ่งสอนยิ่งเข้าใจบทเรียนที่ตนเองสอนได้ดียิ่งขึ้น การสอนเพื่อนเป็นการสอนแบบตัวต่อตัวทำให้เด็กได้รับความเอาใจใส่ และมีความสนใจมากยิ่งขึ้น เด็กทุกคนต่างก็พยายามช่วยเหลือซึ่งกัน

และกันเพราะครุฑคิดคะแนนเฉลี่ยของทั้งกลุ่ม เด็กทุกคนเข้าใจดีว่าคะแนนของตนมีส่วนช่วยเพิ่มหรือลดค่าเฉลี่ยของกลุ่มดังนั้น ทุกคนต้องพยายามอย่างเต็มที่ที่จะคอยอาศัยเพื่อนอย่างเดี่ยวไม่ได้ เด็กทุกคนมีโอกาสฝึกทักษะทางสังคม มีเพื่อนร่วมกลุ่มและเป็นการเรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่มหรือเป็นทีมงานซึ่งจะเป็นประโยชน์มากเมื่อเข้าสู่ระบบการทำงานอันแท้จริง เด็กได้มีโอกาสเรียนรู้กระบวนการกลุ่มเพราะการปฏิบัติงานร่วมกันนั้น ก็ต้องมีการทบทวนกระบวนการทำงานของกลุ่มเพื่อให้ประสิทธิภาพ การปฏิบัติงานหรือคะแนนของกลุ่มดีขึ้น เด็กเก่งจะมีบทบาททางสังคมในชั้นมากขึ้นเพราะเขาจะรู้สึกว่าเขาไม่ได้เรียนหรือหลับไปห้องหนังสือเฉพาะตนเพราะเขามีหน้าที่ต่อสังคมด้วยและในการตอบคำถามในห้องเรียน ถ้าหากตอบผิดเพื่อนจะหัวเราะ เมื่อทำงานเป็นกลุ่ม เด็กจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันถ้าหากตอบผิดก็ถือว่าตอบผิดทั้งกลุ่ม คนอื่น ๆ อาจจะช่วยเหลือบ้าง เด็กในกลุ่มจะมีความผูกพันกันมากขึ้น และการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิคคิดเดี่ยว คิดคู่ ร่วมกันคิด (Think Pair Share) และเทคนิคการทำเป็นกลุ่ม ทำเป็นคู่ และทำคนเดียว (Team Pair Solo) สมบัติ กาญจนารักพงศ์ (2545, หน้า 21-22) กล่าวว่า เป็นวิธีการสอนที่ตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลที่มีความสามารถแตกต่างกัน สมาชิกทุกคนจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันและมีความรับผิดชอบทั้งของตนเองและของกลุ่มเพื่อให้กลุ่มได้รับความสำเร็จตามเป้าหมาย อันจะส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

เพื่อเป็นการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาการบัญชีเบื้องต้น 1 รวมทั้งประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนแบบกลุ่มร่วมมือดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาคู่มือเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการ และการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการบัญชีเบื้องต้น 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามการวิจัย ไว้ดังนี้

1. คู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีคุณภาพตามเกณฑ์ดัชนีประสิทธิผลหรือไม่ อย่างไร

2. ความรับผิดชอบของนักเรียน ที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ อย่างไร

3. ทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียน ที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ อย่างไร

4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนหรือไม่ อย่างไร

5. ความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง ปานกลาง และต่ำ ในกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

6. การสอนตามคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ นักเรียนจะมีความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือการเรียนรู้แบบปกติหรือไม่ อย่างไร

7. วิธีการสอนและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ ทำให้ความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ที่จะพัฒนาคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการบัญชีเบื้องต้น 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ดัชนีประสิทธิผลการเรียน ที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ดัชนีประสิทธิผล
2. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียน ที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
5. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์สูง ปานกลาง และต่ำ ในกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ
6. เพื่อเปรียบเทียบความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ กับนักเรียนที่ได้รับการสอนตามคู่มือการเรียนรู้แบบปกติ
7. เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างวิธีสอนและความฉลาดทางอารมณ์ ที่ส่งผลต่อความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาและประมวลแนวคิด หลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยไว้ ดังต่อไปนี้

1. คู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีค่าดัชนีประสิทธิผลที่ระดับ .50 ขึ้นไป

2. ความรับผิดชอบของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
3. ทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียน ที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
5. ความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์ สูง ปานกลาง และต่ำ ในกลุ่มนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ มีความแตกต่างกัน
6. การสอนตามคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ นักเรียนจะมีความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ
7. วิธีการสอนและความฉลาดทางอารมณ์ของนักเรียนจะมีปฏิสัมพันธ์ ทำให้ความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน มีความแตกต่างกัน

ความสำคัญของการวิจัย

ผลของการวิจัยมีความสำคัญหรือประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับดังนี้

1. ได้คู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพ
2. ได้พัฒนาความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
3. ครูในโรงเรียนใช้เป็นแนวทางการจัดทำคู่มือที่มีคุณภาพ สามารถนำไปจัดการเรียนการสอนโดยประยุกต์ปรับปรุงใช้ให้เหมาะสมกับชั้นเรียนที่รับผิดชอบ เพื่อยกระดับความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนได้สูงขึ้น

4. สถานศึกษาใช้เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยการพัฒนาระบบการเรียนรู้อัตโนมัติที่เหมาะสมในเนื้อหาอื่นหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ๆ ในระดับต่าง ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตไว้ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนที่กำลังเรียนอยู่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 53 สกลนคร สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 3 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 88 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 53 สกลนคร สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 58 คน ได้จัดเป็นกลุ่มทดลอง 1 ห้องเรียน จำนวน 29 คน และกลุ่มควบคุม 1 ห้องเรียน จำนวน 29 คน วิธีการได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (cluster random sampling) และการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) มีขั้นตอนในการสุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ขั้นที่ 1 ใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม จาก 9 โรงเรียน สุ่มมา 1 โรงเรียน ได้โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 53 สกลนคร

ขั้น 2 ใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 53 สกลนคร มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ทั้งหมดจำนวน 3 ห้องเรียน ทำการสุ่มมาจำนวน 2 ห้องเรียน คือ ห้อง 4/3 และ 4/1

ขั้นที่ 3 สุ่มอย่างง่ายโดยการจับสลากเพื่อเป็นกลุ่มทดลอง คือ ห้อง 4/3 และกลุ่มควบคุม คือห้อง 4/1 ห้อง 4/3 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 29 คน ใช้เป็นกลุ่มทดลอง คือกลุ่มที่ได้รับการสอนตามคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือห้อง 4/1 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 29 คน ใช้เป็นกลุ่มควบคุม คือกลุ่มที่ได้รับการสอนตามคู่มือการเรียนรู้แบบปกติจากนั้นแบ่งนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่ม

ควบคุมออกเป็น 3 ระดับความฉลาดทางอารมณ์สูง ปานกลาง และต่ำ โดยใช้คะแนน ประเมินความฉลาดทางอารมณ์ 9 ด้านหลัก 9 ด้านย่อย

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรอิสระ มี 2 ตัว ได้แก่

2.1.1 วิธีการสอน ประกอบด้วย

1) การสอนตามคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการ และการเรียนแบบร่วมมือ

2) การสอนตามคู่มือการเรียนรู้แบบปกติ

2.1.2 ความฉลาดทางอารมณ์ประกอบด้วย 3 ระดับ คือ

1) ระดับสูง

2) ระดับปานกลาง

3) ระดับต่ำ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่

2.2.1 ความรับผิดชอบ

2.2.2 ทักษะการแก้ปัญหา

2.2.3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

เนื้อหาที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาในวิชา การบัญชีเบื้องต้น 1 รหัสวิชา ง31300 เรื่อง สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ การวิเคราะห์รายการค้า การบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป การบันทึกรายการค้าในสมุดแยกประเภททั่วไป งบทดลอง สมุดเงินสด 2 ช่อง กระดาษทำการ งบการเงิน การปิดบัญชีภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โดยผู้วิจัยได้แบ่งเนื้อหาเพื่อสร้างคู่มือการเรียนรู้และแผนประกอบการ ใช้ จำนวน 20 แผน ใช้เวลาในการดำเนินการทดลองรวม 40 ชั่วโมง (โดยไม่รวมเวลาที่ใช้ในการทดสอบวัดความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน) ประกอบด้วย

1) สินทรัพย์ หนี้สิน และส่วนของเจ้าของ	จำนวน 4 ชั่วโมง
2) การวิเคราะห์รายการค้า	จำนวน 6 ชั่วโมง
3) การบันทึกรายการในสมุดรายวันทั่วไป	จำนวน 6 ชั่วโมง

4) การบันทึกการรายการค้าในสมุดแยกประเภททั่วไป	จำนวน 6 ชั่วโมง
5) งบทดลอง	จำนวน 4 ชั่วโมง
6) สมุดเงินสด 2 ช่อง	จำนวน 4 ชั่วโมง
7) กระดาษทำการ	จำนวน 4 ชั่วโมง
8) งบการเงิน	จำนวน 4 ชั่วโมง
9) การปิดบัญชี	จำนวน 2 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดของการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาการบัญชีเบื้องต้น 1 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 นี้ประกอบด้วยตัวแปรอิสระ ได้แก่วิธีการสอนตามคู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ และตามแปรตาม ได้แก่ ความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหา และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

จากการศึกษาประเภทของการคิดแบบโยนิโสมนสิการมีวิธีคิดทั้งหมด 10 วิธีคิด ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำประเภทของการคิดแบบโยนิโสมนสิการมาใช้ในการทดลอง 5 วิธี ดังนี้ 1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2. วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ 3. วิธีคิดแบบแก้ปัญหาหรือวิธีคิดอริยสัจ 4. วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ 5. วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ – คุณค่าเทียม และผู้วิจัยคาดว่าน่าจะส่งผลถึงความสามารถในการคิดแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนสูงขึ้นจากงานวิจัยของ (สุนน อมรวิวัฒน์, 2531, หน้า 2-3)

จากการศึกษารูปแบบการเรียนการสอนแบบร่วมมือ มีหลายรูปแบบ ในครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจนำรูปแบบการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ รูปแบบ STAD มาจัดการเรียนรู้ให้กับนักเรียนเพื่อให้ให้นักเรียนมีความหลากหลายในการเรียน โดยเฉพาะการพึ่งพาอาศัยกันและกัน มีปฏิสัมพันธ์กันแบบตัวต่อตัว ทุกคนในกลุ่มมีความหมาย มีความสามารถทำให้กลุ่มประสบผลสำเร็จและใช้หลักการหรือวิธีการของรูปแบบการเรียนแบบ STAD มาใช้เพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2550, หน้า 170), Robert Slavin (1990 อ้างใน สุรัตดา ลอยฟ้า, 2544)

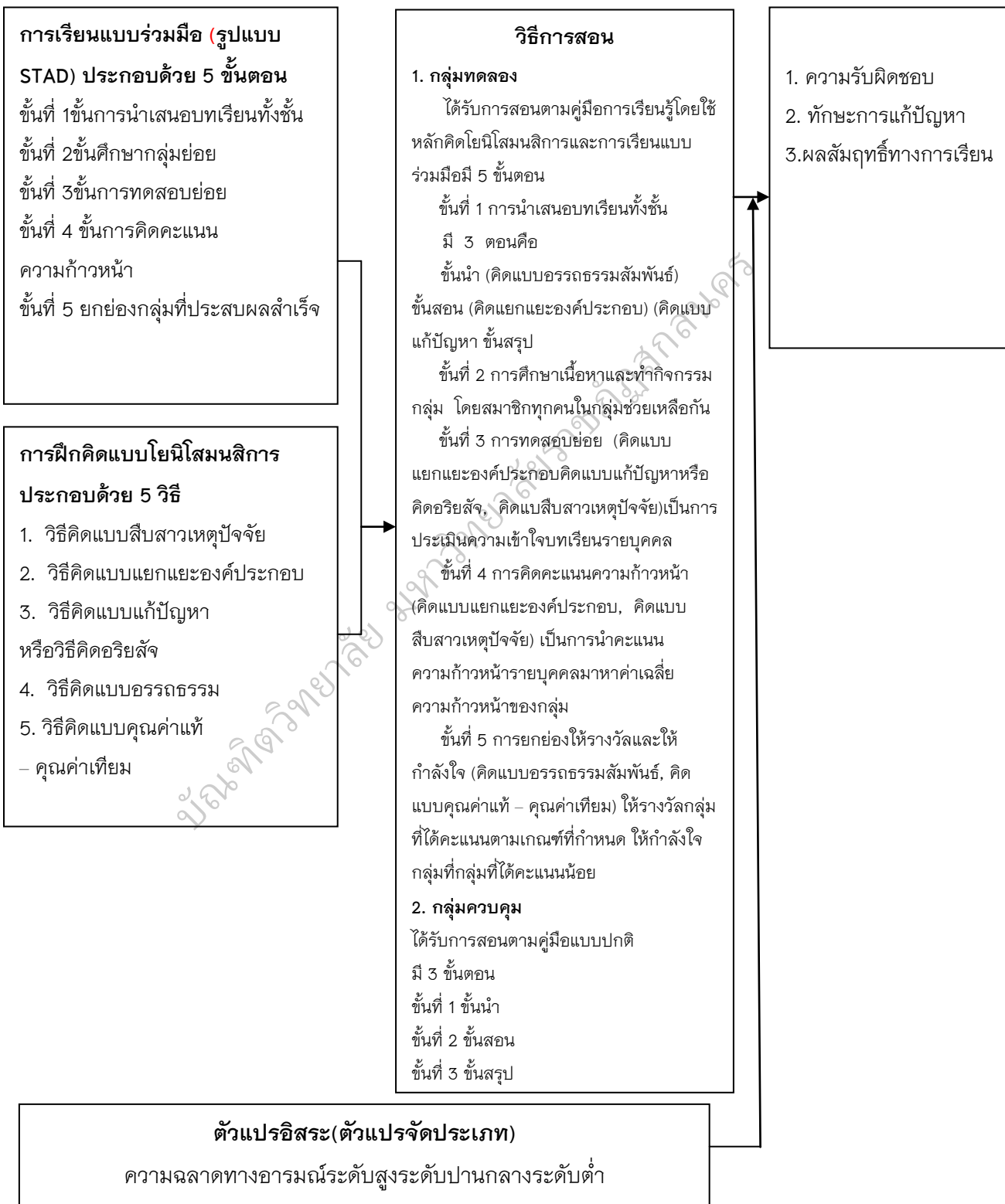
นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสนใจศึกษาตัวแปรระดับความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของนักเรียน ซึ่งจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าเป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาความสามารถด้านต่าง ๆ รวมทั้งเจตคติต่อการเรียนของนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นตัวแปรจัดประเภทอีกตัวหนึ่งด้วย ซึ่งได้แสดงไว้ในกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ตัวแปรอิสระ

(ตัวแปรจัดกระทำ)

ตัวแปรตาม

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. คู่มือการเรียนรู้จากความหมายของคู่มือข้างต้นสรุปได้ว่า คู่มือ เป็น เครื่องมือที่จัดทำขึ้นมีวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินกิจกรรม การวัดผล โดยผู้เขียนที่มี ประสบการณ์ในเรื่องนั้นๆ นำมาจัดทำให้อ่านง่าย เพื่อทำกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่งอย่างมี ประสิทธิภาพ และสะดวกต่อผู้ศึกษาหรือผู้นำไปใช้จัดกิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ได้ ศึกษาและสามารถปฏิบัติตามจนบรรลุผลสำเร็จได้มี 4 องค์ประกอบ คือ 1) คำชี้แจงซึ่ง ครอบคลุมไปถึงวัตถุประสงค์ วิธีการใช้ คำแนะนำ 2) เนื้อหาสาระที่จะสอน 3) การ เตรียมการสอน 4) แผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย กระบวนการ วิธีการ กิจกรรม การสอน การวัดผลประเมินผล ความรู้เสริม ปัญหาและคำแนะนำเกี่ยวกับการป้องกันและ แก้ไขปัญหา และแหล่งข้อมูลอ้างอิงต่าง ๆ

2. หลักคิดโยนิโสมนสิการ หมายถึง การใช้ความคิดที่ถูกลักษณะวิธี คิดเป็น รู้จักคิดวิเคราะห์เหตุการณ์ทั้งหลายตามความเป็นจริง สามารถคิดหาทางออกได้อย่าง เหมาะสม ในครั้งนี้ใช้การฝึกคิดอยู่ 5 วิธี คือ 1. วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2. วิธีคิด แบบแยกแยะองค์ประกอบ 3. วิธีคิดแบบแก้ปัญหาหรือวิธีคิดอริยสังข์ 4. วิธีคิดแบบอรรถ ธรรม 5. วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย คือ การพิจารณาปัญหา หาหนทางแก้ไขด้วยการค้นหาสาเหตุ ส่วนประกอบที่ทำให้เกิดผล โดยการตั้งคำถามเพื่อหาคำตอบ

วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ คือ การจัดหมวดหมู่หรือจัดประเภท เพื่อให้มองเห็นความสัมพันธ์ ความเป็นเหตุเป็นผลขององค์ประกอบนั้น

วิธีคิดแบบแก้ปัญหาหรือวิธีคิดอริยสังข์ คือ การวางเป้าหมาย แล้วลงมือ ปฏิบัติแก้ไข เพื่อพิสูจน์ผลแห่งการปฏิบัติด้วยตนเอง

วิธีคิดแบบอรรถธรรม คือ กระบวนการของเหตุและผลสัมพันธ์สอดคล้อง กันตลอดเวลา

วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม คือ ความเข้าใจในเหตุและผลของ สถานการณ์ต่าง ๆ สามารถเลือกและตัดสินใจที่จะปฏิบัติได้ถูกต้อง

3. การเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การสอนด้วยรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้ เทคนิคการเรียนแบบร่วมมือกันเรียนรู้ รูปแบบ STAD ซึ่งมีส่วนประกอบที่สำคัญ 5 ประการ ได้แก่

ขั้นที่ 1 การนำเสนอบทเรียนทั้งชั้น ครูใช้เทคนิควิธีการนำเสนอ/การสอน ขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหา มี 3 ขั้นตอนดังนี้

- 1) ขั้นนำ เป็นการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และทบทวนเนื้อหา
- 2) ขั้นสอน ประกอบด้วย
 - (1) เเชิญสถานการณ์ปัญหา
 - (2) ทำความเข้าใจสถานการณ์
 - (3) หาแนวทางแก้ปัญหามากหลาย
 - (4) ลงมือปฏิบัติตามแนวทางที่เลือก
 - (5) ตรวจสอบความถูกต้อง
- 3) ขั้นสรุป เป็นการอภิปราย สรุปข้อคิดและมโนคติบทเรียน

ขั้นที่ 2 การศึกษากลุ่มย่อย นักเรียนเข้ากลุ่มย่อยศึกษาความหมายและชนิดของบัญชีแยกประเภท และทำกิจกรรมกลุ่ม โดยช่วยเหลือกันเรียนรู้

ขั้นที่ 3 การทดสอบย่อย เป็นการประเมินความเข้าใจบทเรียน นักเรียนทำแบบทดสอบโดยไม่ช่วยเหลือกัน ซึ่งจะอยู่ท้ายแผนการการเรียนรู้ทุกแผน และอยู่ท้ายแผนการเรียนรู้ทุกแผน

ขั้นที่ 4 การคิดคะแนนความก้าวหน้า เป็นการนำคะแนนความก้าวหน้ารายบุคคลมาเป็นคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่มและหาค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

ขั้นที่ 5 การยกย่องกลุ่มที่ประสบผลสำเร็จ เป็นการนำคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่มมาเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดไว้

4. คู่มือการเรียนรู้โดยใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการและการเรียนแบบร่วมมือ ที่นำจุดเด่นของการสอนสองวิธีมาผสมผสานเพื่อเสริมสร้างความรับผิดชอบ ทักษะการแก้ปัญหาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จัดแบ่งออกเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การนำเสนอบทเรียนทั้งชั้น ครูใช้เทคนิควิธีการนำเสนอ/การสอน ขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาและเน้นการปลูกฝังความรับผิดชอบ วิธีการเรียน และบทเรียนต่อวิชาบัญชีเบื้องต้น 1 มี 3 ขั้นตอนดังนี้

- 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ใช้วิธีคิดแบบอรรถธรรมสัมพันธ์ บอกหลักการเป้าหมาย เป็นการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้และทบทวนเนื้อหา

2) ชั้นสอน ใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการ 5 วิธี ดังนี้ 1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2) วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ 3) วิธีคิดแบบแก้ปัญหาหรือวิธีคิดอริยสัง 4) วิธีคิดแบบอรรถธรรม 5) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียมเข้าใช้ตามกระบวนการที่ประกอบด้วย

- (1) เષฐัญสถานการณปัญหา (วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย)
- (2) ทำความเข้าใจปัญหา (วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ)
- (3) หาแนวทางแก้ปัญหาที่หลากหลาย (วิธีคิดแบบแก้ปัญหาหรือวิธีคิดอริยสังหรือวิธีคิดแบบอรรถธรรม)
- (4) ลงมือปฏิบัติตามแนวทางที่เลือก (วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม)

(5) ตรวจสอบความถูกต้อง

3) ชั้นสรุป ใช้วิธีการอภิปราย สรุปข้อคิดและมโนมติบทเรียน

ชั้นที่ 2 ศึกษาเนื้อหาและทำกิจกรรมกลุ่ม ใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการ 5 วิธี ดังนี้ 1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2) วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ 3) วิธีคิดแบบแก้ปัญหาหรือวิธีคิดอริยสัง 4) วิธีคิดแบบอรรถธรรม 5) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้ - คุณค่าเทียม ตามเนื้อหาของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ระบุว่าใช้การคิดอะไร ในขั้นนี้นักเรียนจะต้องช่วยเหลือกันเรียนรู้

ชั้นที่ 3 การทดสอบย่อย ใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการ 5 วิธี ดังนี้

1) วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย 2) วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ 3) วิธีคิดแบบแก้ปัญหาหรือวิธีคิดอริยสัง 4) วิธีคิดแบบอรรถธรรม 5) วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม ตามเนื้อหาของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ระบุว่าใช้การคิดอะไรบ้าง ชั้นนี้เป็นการประเมินความเข้าใจบทเรียนในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้

ชั้นที่ 4 การคิดคะแนนความก้าวหน้า ใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการ วิธีคิดแบบสืบสาวเหตุปัจจัย วิธีคิดแบบแยกแยะองค์ประกอบ ชั้นนี้เป็นการนำคะแนนก้าวหน้ารายบุคคลมาเป็นคะแนนความก้าวหน้าของกลุ่มแล้วหาค่าเฉลี่ยของกลุ่ม

ชั้นที่ 5 การยกย่องให้รางวัลและให้กำลังใจ ใช้หลักคิดโยนิโสมนสิการ คือ วิธีคิดแบบอรรถธรรม วิธีคิดแบบคุณค่าแท้-คุณค่าเทียม ตามเนื้อหาของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ที่ระบุว่าเป็นการให้รางวัลกลุ่มที่ได้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้และให้กำลังใจกับกลุ่มที่ได้คะแนนน้อย

5. ความฉลาดทางอารมณ์ หมายถึง สิ่งชี้ให้เห็นถึงความรู้เท่าทันในท่วงทีและความเปลี่ยนแปลงในอารมณ์ของตนเองและผู้อื่นที่สามารถประเมินเป็นช่วงค่าของตัวเลขได้ อารมณ์สามารถช่วยเหลือเกื้อกูลให้การกระทำของมนุษย์ให้มีเหตุผลมากขึ้น ผิดพลาดน้อยลง ในความเป็นจริงของชีวิตจะเป็นสุขได้สำเร็จวัดความฉลาดทางอารมณ์โดยใช้แบบประเมินความฉลาดทางอารมณ์ของวัยรุ่นที่มีอายุ 12-17 ปี โดยแบ่งนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มสูง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มต่ำ

6. ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมของนักเรียนที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เอาใจใส่ในการเรียนวิชาการบัญชีเบื้องต้น 1 ด้วยความกระตือรือร้นหวังผลเห็นความสำเร็จ และยินดีในความสำเร็จนั้น โดยวัดความรับผิดชอบ 4 ด้านต่อไปนี้

1) ด้านการศึกษาเล่าเรียน ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกต่อไปนี้มีเป้าหมายเอาใจใส่ต่อการเรียนตั้งใจเรียนขณะครูสอนทำการบ้านหรือทำงานที่ได้รับมอบหมาย นำอุปกรณ์การเรียนที่เกี่ยวข้องมาให้ครบ และซักถามความรู้เกี่ยวกับบทเรียน

2) ด้านการตรงต่อเวลา ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกต่อไปนี้นำเข้าเรียนตรงเวลา และส่งงานที่ได้รับมอบหมายในเวลาที่กำหนด

3) ด้านการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ประสบผลสำเร็จ ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกต่อไปนี้อยู่มีความเพียรมีความอดทนรอบคอบมีระเบียบวินัย และมีการเตรียมการและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น

4) ด้านการยอมรับการกระทำของตน ได้แก่ พฤติกรรมที่แสดงออกต่อไปนี้มีเหตุผล ติดตามผลการทำงานของตน และปรับปรุงการกระทำของตน

ซึ่งทั้งหมดนี้สามารถวัดได้โดยใช้แบบวัดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความรับผิดชอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

7. ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนที่อาศัยกระบวนการทางสมองผสมผสานกับความรู้ ความเข้าใจในการแก้ปัญหาทางการเรียนวิชาการบัญชีเบื้องต้น 1 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จะให้ค้นพบวิธี หรือแนวทางในการคิดแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ สามารถวัดได้จากแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

8. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คะแนนความรู้ความสามารถ และทักษะที่เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียน ด้านความรู้ ด้านความจำ ด้านความเข้าใจ

ด้านการวิเคราะห์ ด้านการสังเคราะห์ และด้านการนำไปใช้ วัดได้จากการตอบแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ มี 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ

9. ดัชนีประสิทธิผล หมายถึง ตัวเลขที่แสดงถึงความก้าวหน้าในการเรียนของผู้เรียนว่ามีความก้าวหน้าในการเรียนรู้มากน้อยเพียงใด คำนวณโดยการประเมินความแตกต่างของคะแนนการทดสอบก่อนเรียนและคะแนนทดสอบหลังเรียนกับคะแนนสูงสุดที่นักเรียนสามารถทำได้

10. นักเรียน หมายถึง ผู้ที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2558 โรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 53 สกลนคร สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 88 คน

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร